

ויזרע יצחק

שנה יח'

פרשת "מטות-מסעי"

הפטרה: "שמעו דבר ה'"

א' אב תשפ"ה

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

זמני השבת

ה"פ

ת"א

חיפה

19:05 19:20 19:13

כניסה

20:21 20:23 20:24

יציאה

20:52 20:54 20:55

ר"ת

הג'גים לפרשת השבוע

(במדבר ל' ב)

ידועה השאלה המפורסמת, מדוע פונה משה באופן חריג ומיוחד אל ראשי המטות בלבד, ולא פנה משה כפי שפונה בדרך כלל אל כל ישראל ואומר: "וידבר משה אל בני ישראל"? הרמב"ן מתרץ שמשה מבאר את עניין הנדריים והדרך להפר אותם, ובנושא הזה יש לראשי המטות יד ושם יותר מאשר שאר העם, שהרי יחיד מומחה יכול להתיר את הנדר. והעניין של היתר הנדריים לא נכתב במפורש בתורה אלא נלמד הוא כהלכה למשה מסיני, והוא תלוי בחוט השערה כמו שאמרו חז"ל: "היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו" (הגיגה י"א), והוא נלמד ממה שרמז הכתוב: "לא יחל דברו" (במדבר ל' ג), לא אמר הכתוב "לא יעבור על דברו", אלא הכתוב מצוה את האדם שלא יחלל את דברו, כלומר שלא יעשה את הנדר חלול, אך בבוא הנודר לבית הדין, ואחר שימצאו לו פתח ימחלו לו על הנדר, הרי שכבר הוא איננו מחלל את הנדר. ומשום הטעם שעשה הכתוב את היתר הנדר והשבועה בסתרי התורה, השתדל משה שהם לא יאמרו אלא לראויים להם, דהיינו ראשי המטות, וכתב זאת ברמז בלבד.

"נָקוּם נְקוּמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אֲזֹר תֹּאסֵף אֶל עֲמֹיֶיךָ" (במדבר לא' ב)

הקב"ה מצוה את משה לנקום את נקמת בני ישראל מאת המדיינים ואילו משה מצוה את בני ישראל לנקום את נקמת ה' במדיין, הכיצד? רבינו בחיי מצטט מדרש המסביר זאת: ואומר שמשה אומר לקב"ה: ריבוננו של עולם, אלו היינו ערלים או עובדי עבודה זרה, לא היו הגויים שונאים אותנו, ומדוע הם שונאים אותנו? בגלל התורה והמצוות שנתת לנו, לכן הנקמה היא שלך, ומשום כך אמר לבני ישראל שמטרת המלחמה היא "לתת נקמת ה' במדיין", שכל העומד כנגד ישראל הוא כאלו עומד נגד הקב"ה.

"נָקוּם נְקוּמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אֲזֹר תֹּאסֵף אֶל עֲמֹיֶיךָ" (במדבר לא' ב)

לפי הנאמר בפסוק, מיתתו של משה תהיה רק אחר מלחמת מדיין ותלויה בה, מסביר ה"משך חכמה" שאם מלחמת מדיין תהיה אחר מותו של משה, יהיו הבריות מרננים ואומרים שמשה לא נלחם נגד מדיין, משום שהוא החניף להם, שהרי משה היה חתן של יתרו כהן מדיין והוא ישב במדיין שנים רבות. לכן מאלץ הכתוב את משה לנקום את נקמת בני ישראל לפני מיתתו.

"והתנחלתם את הארץ בגורל למשפחותיכם" (במדבר לג' זר)

נראה שהפסוק שלפנינו אינו קשור למקום בו הוא נמצא, תחילת הפרשה מדברת על איבוד האומות וצלמי מסכותיהם, וסוף הפרשה מבא מה יקרה "אם לא תורישו את ירשי הארץ". ובין שני נושאים אלו נמצא הפסוק: "והתנחלתם את הארץ", מבאר ה"כלי יקר" שמצוה זו של איבוד הצלמים והבמות וגירוש כל האומות מהארץ יש בה עבודה רבה לישראל ויש לחשוש משני דברים: ראשית, יש מצב שמצוה זו תהיה כמו "קדירה דבי שותפין", קדירת השותפים, שעליה אמרו חז"ל: "קדירה דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא" (עירובין ג). [קדירת השותפים היא לא חמה ולא קרה] כל אחד מהשותפים סומך שחבירו ידאג לקדירה. וכך תתבטל המצוה הזו כי כל אחד יאמר שמצוה ביעור הצלמים שתתקיים על ידי אחרים. שנית, מצוה זו תגרום למחלוקת בין השבטים כי כל אחד יבחר לו את הרעע במיעוטו וייתיישב במקום שאין שם הרבה צלמים ומסכות כך שעבודתו תהיה קלה. לכן הכניס הכתוב בין העניינים האלו את הפסוק "והתנחלתם את הארץ בגורל" לומר שכל שבט יקבל את נחלתו בגורל ועליו מוטל לטהר את השטח.

נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

אלזי בן חמו בת אלגרה ז"ל נלב"ע ז' אב תשפ"ד שולמית רבקה בת אסתר נלב"ע טו' טבת תשפ"ה

מרדכי נאור בן צביה ז"ל נלב"ע טז' ניסן תשפ"ה **תנצב"ה**

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"לא יזול דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (במדבר ל' ג')

מבאר ה"נועם אלימלך" על מה שאנו אומרים בתחילת התפילה ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך" (תהלים נא' יז). ה' שפתי תפתח, הכוונה היא שיפתח את שפתינו. "ופי יגיד", הוא מלשון המשכה. "תהלתך", כלומר הדיבורים היוצאים מפיו יהיו נמשכים עד עולם עליון הנקרא תהילה. יוצא שדברי קדושה שהצדיק מדבר הם דבוקים בפיו ונמשכים ועולים עד עולם עליון ואינם נפסקים לצאת מפיו ממש רק דבוקים גם בפיו הקדוש. מה שאין כן בדברים הגשמיים הנפסקים מהדיבור. והצדיק צריך לדאוג שגם דבריו הגשמיים יהיו גם כן בקדושה וטהרה גדולה כדי שיפעל גם בהם עשיות של קדושה וזוהי כוונת הכתוב: "ככל היוצא מפיו", אפילו דברים גשמיים יעשה בהם תיקון.

"ונקרב את קרבן ה'" (במדבר לא' ג')

מדוע נקרא הקרבן "קרבן ה'" הלוא זהו קרבן של מפקדי הצבא? מבאר רבינו החיד"א ב"חומת אנך" את פירוש הרב וידאל צרפתי שאומר שמפקדי הצבא אמרו "אם נקריב קרבן, מלמד הדבר עלינו שחטאנו, אך הלוא אמרנו שלא נפקד ממנו איש, דבר המלמד שלא חטאנו ואין כאן עבירה, אך בכל זאת הם חששו מהרהורי עבירה והביאו קרבן לכפר עליהם". ודבר זה רמזו במה שאמרו "ונקרב את קרבן ה'", לכפר על הרהור שאין מכיר בו אלא ה'. המחשבה וההרהור נובעים מחלקו של ה' שנתן באדם דהיינו השכל והידיעה, כפי שאמרו חז"ל "שלשה שותפים יש באדם: הקב"ה ואביו ואמו. אביו מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים וציפורניים ומוח שבראשו ולובן שבעין, אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין, והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור פה והלוח רגלים ובינה והשכל" (נדה לא). ומשום שחטאו בחלקו של ה' אמרו "קרבן ה'". ומבאר רבינו שזוהי מידת הרחמים של הקב"ה, שמי שחוטא בחלקו, שהיא המחשבה, הוא מתכפר, כי מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, וזה שאמר הכתוב: "ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" (תהלים סב' יג) ולא כמחשבתו.

"ויצו להם משה" (במדבר לב' כז)

מבאר ה"ספורנו" שבתחילה מצוה משה את יהושע ואלעזר הכהן שלא יתנו לבני גד ובני ראובן את ארץ סיחון ועוג אלא רק אחרי שישבו מכיבוש הארץ, שנאמר: "ונכבשה הארץ ואחר תשובו והיתה הארץ הזאת לכם" (במדבר לב' כב) ולא קודם לכן, אך בני גד ובני ראובן לא קבלו זאת ואמרו "נחנו נעבור חלוצים ואתנו אחזת נחלתנו" (במדבר לב' לב) כלומר שתהיה כבר ברשותנו בעת שנעבור את הירדן, ומשה, כדי שלא להיכנס איתם במחלוקת, הסכים לדבריהם שנאמר: "ויתן להם משה" (במדבר לב' לג)

"והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם" (במדבר לז' נה)

שואל ה"אור החיים" הקדוש, הלוא אמרו חז"ל: "כל מקום שנאמר והיה הוא לשון שמחה" (מגילה י'), אם כך, מה הסיבה לשמחה בפסוק שלפנינו שנאמר בו "והיה"? ומתוך שכוונת הכתוב היא לשמחה והרצון שהביאו את בני ישראל להותיר את יושבי הארץ, הגויים, על מנת לנצל אותם לצורכיהם וליהנות מהם. אלא שהכתוב מבשרם ששמחה זו תהפוך לעצב ויהיו "לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם". ומה שנאמר בהמשך הפסוק: "וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה" פירושו הוא שלא רק שיושבי הארץ יחזיקו בחלק מהארץ שלא זכיתם בו, אלא שהם יצרערו גם על החלק שזכיתם בו ואתם יושבים בו, לומר קומו צאו ממנו.

"ולא תקוּזו כפר לנפש רוצו אשר הוא רשע למוות" (במדבר לה' לא)

אומר ה"חתם סופר" שבימי בית שני היו ממנים לכוהנים גדולים אנשים שאינם ראויים לכך ושהיו נותנים ממון רב כדי לזכות ולהתמנות לתפקיד הרם. אלא שכוהנים גדולים אלה לא היו מוציאים את שנתם לאחר שהיו נכנסים ביום הכיפורים אל בית קדש הקדשים, ומכיון שלא היו ראויים לכך היו נפטרים קודם שתכלה השנה. ומיתת הכהן הגדול גורמת לכך שכל רוצח בשגגה יוצא מעיר המקלט ושב אל ביתו בתוך תקופה הקצרה משנה. דבר זה מרומז בפסוק: "ולא תקחו כפר", אל תקחו כופר כדי למנות כהן גדול שאינו ראוי, "לנפש רצח אשר הוא רשע למוות", כי על ידי כך תגרמו לרוצח בשגגה שיצא מעיר המקלט וישוב אל ביתו טרם זמנו.

"ולא תיסוב נזולה לבני ישראל ממוטה אל מטה" (במדבר לו' י)

בספר "תורת חיים" נשאלה שאלה: "מה הדין באחד שנטה למות והניח צוואה שאם תלד אשתו המעוברת זכר, יתנו שני שלישים מנכסיו לבן ושליש לאשתו. ואם תלד נקבה יתנו שני שלישים לאשתו ושליש לבת. לבסוף נולדו תאומים, אחד זכר ואחד נקבה איך יחלקו את הירושה?" השיב רבינו יוסף חיים זוננפלד שמשלשון הצוואה משמע שהאדם הזה רוצה לתת לבנו כפליים מאשר לאשתו, ולתת לאשתו כפליים מאשר לבתו. לכן, יחלקו את נכסיו לשבעה חלקים, ויתנו ארבעה חלקים לבן, שני חלקים לאשה וחלק אחד לבת.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורמונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים "לחנוכת בית" ו"ברית יצחק"

חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקן בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו

מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת 20:00-20:45

לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315